

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 5. De suscipientibus Eucharistiam quoad obligationem qua
astringuntur ad talem susceptionem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

Secundo, ex parte suscipientis: si in casibus, iuxta antedicta illicitis, ministrat indigne accedentibus: aut etiam iis secundum Ecclesie consuetudinem à tali sumptione remouentur vt infantes, & amentes, & ii in quibus est periculum vomitus vel exspuionis. Cooperatur enim iniuria, quæ tunc fit sacramento, quam vitare tenetur, tanquam fidelis seruus & prudens à Domino super familiam suam constitutus vt det illis cibum in tempore, Matt. 24. Nam infideliter peruerseq; agit, non vitans illam.

Tertio, ex parte circumstantiarum; si ministrat in tempore interdicto, aut in loco prohibito ab Ecclesia, aut sine vestibus sacris, iuxta Ecclesie morem necessariis, aut sine debito cultu, & ceremoniis vsitatis. Peccat enim grauius in his tanquam inobediens Ecclesie in re graui.

Quarto, ex parte ipsius ministri, si existens in peccato mortali ministrat hoc sacramentum, pro quo facit nolum documentum traditum in precedenti libr. 26. cap. vltimo. Neque obstat diuersa ratio ministracionis Eucharistie, & aliorum sacramentorum, quod hæc perficiantur per ipsam ministracionem: illa non item: sed eam antecedit. Id enim non impedit quominus Eucharistie ministratio sit actio tam facta, & religiosa, quam est, verbi gratia, collatio Extreme vnctionis consistentis in vnctione facta per ministrum: & quin sit ministerium grauiusimum, ad quod sancte perficiendum Sacerdos ipse consecratus sit, & specialem gratiam acceperit.

CAPVT V.

De suscipientibus Eucharistiam quoad obligationem, qua adstringuntur ad talem susceptionem.

SVM MARI VM.

- 57 Non modo humanum, sed etiam diuinum datur præceptum sumenda sacrosancta Eucharistia.
- 58 Ratio qua id ostenditur.
- 59 Cur infantes non censentur perinde obligari ad Eucharistie atque ad baptismi susceptionem: quodque præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, non sit vt sumatur sub vtraque specie.
- 60 Quomodo ipsum obliget.
- 61 Quomodo præceptum humanum de eadem sumptione datum obliget: quodque Papa nequeat tuta conscientia ipsum tollere.
- 62 Sumenda est Eucharistia vt memoriale Passionis Christi: ideoque grauiusimum peccatum est indigne sumere.
- 63 Semel sumpsisse Eucharistiam non tollit obligationem denuo sumendi.
- 64 Sumpsisse Eucharistiam in Paschate non tollit obligationem sumendi eam in articulo mortis.
- 65 Tria circa id notanda.
- 66 Non tantum in articulo mortis, sed etiam extra illum, obligatio est iure diuino sumendi Eucharistiam: & pro quo tempore ea sit.
- 67 Ideo anno in quo satisfactum est præcepto Ecclesie de sumenda Eucharistia in Paschate, non contingit alia extra periculum mortis, nisi per accidens.
- 68 Melius est communicare frequenter quam raro.
- 69 De frequentia communionis non potest dari certa regula omnibus communis.
- 70 Quod aliquando in penam criminis negata est Eucharistia in sine vitæ: iam non est in vsu: ira vt nulli vere penitenti ea denegetur.
- 71 Explicatio difficultatis, An peccent Iudices qui ratione consuetudinis receptæ in sua prouincia, non concedunt Eucharistiam damnatis ad mortem.
- 72 Explicatio alterius difficultatis, An conueniens sit quotidie communicare.
- 73 Obligatio communicandi extra mortis articulum præcepto diuino, est tantum ea que determinatur præcepto Ecclesiastico quotannis communicandi in Pascha.

- 74 Tempus Pasche quomodo sit accipiendum, & qua ratione sumptio Eucharistie sit ad illud determinata.
- 75 Qui omittit communionem in Paschate, manet obligatus ad eam sumendam quamprimum potest.
- 76 Ante tempus Paschale communicasse, non tollit obligationem in eo communicandi.
- 77 Impeditur per censuram non communicans in Paschate, quomodo excusetur.
- 78 Quos obliget præceptum diuinum de sumenda Eucharistia.
- 79 Cui amentia ea dari possit, & quando.
- 80 Emergunt quando dari possit Eucharistia.
- 81 Dari potest ægrotis semidelirantibus: itemque semisatis.
- 82 Quos obliget præceptum Ecclesiasticum: & specialiter de pueris.
- 83 In qua parte atque incipiunt pueri habere discretionem sufficientem ad Eucharistie sumptionem.
- 84 Ad primam eiusmodi sumptionem non sunt multum vtgendi, excepto articulo mortis.
- 85 Possunt idem pueri in hac re stare iudicio Confessoriorum, & eorum sub quorum sunt cura, grauius peccantium, si tibi de eare curent.
- 86 Tres modi communicandi, & per quem eorum satisfiat præcepto de communionem.
- 87 An satisfiat communicando tantum sacramentaliter, rationes in vtraque parte.
- 88 Quid pro praxi tenendum sit, aliquot documentis declaratur.
- 89 Ex delegatione potest Diaconus Eucharistiam ministrare: in re ordinario vero solum Sacerdos.
- 90 Quem oportet Pastorem esse suscipientis.
- 91 Aduertenda circa id ipsam.
- 92 Parochus licentiam ministrandi suis Eucharistiam dare potest simplicis Sacerdoti, etiam non approbato ab Episcopo ad administranda sacramenta.
- 93 Qui sacerdos in extrema aut graui necessitate idem potest sine tali licentia: neque extra illam requirit hanc expressam, sed ei sufficere potest presumpsa voluntas Pastoris.
- 94 Quando non impleat quis præceptum Ecclesie, communicando in Pascha extra suam parochiam sine Parochi sui licentia.
- 95 Tenenda de obligatione Sacerdotum ministrandi Eucharistiam.
- 96 Tempus quo peculiariter incumbit proprio Sacerdoti.

MALDE propria est nostri instituti consideratio suscipientium Eucharistiam, tanquam tota fere spectans ad rationem iudicandi de peccatis. Requiritur autem primo, vt declaremus obligationem qua iidem adstringuntur ad talem susceptionem, Secundo, vt respondeamus ad ea quæ inquiruntur de necessitate ad Eucharistiam digne, & cum diuina gratia salutari fructu suscipiendam. Tertio, vt indicemus rationem qua cum diuino favore Eucharistia sic sumi possit, vt gustus & suauitas ex Christi presentia sentiantur. Ea autem quæ de obligatione sumendi sacrosanctam Eucharistiam declaranda sunt, ad quinque quæstiones reducuntur. Prima est, An detur aliquod præceptum sumendi sacrosanctam Eucharistiam. Secunda, si detur, quomodo obliget. Tertia, pro quo tempore obliget. Quarta, quos obliget. Quinta, qualis sumptio Eucharistie requiratur ad satisfaciendum eidem obligationi.

QVÆSTIO I.

An detur præceptum sumendi sacrosanctam Eucharistiam.

HÆC quæstio non habet difficultatem, si de præcepto Ecclesiastico agatur, cum constet tale dari, in cap. Omnis vtriusque sexus, De penitentis & remiss. in quo præcipitur vt omnes vtriusque sexus fideles cum ad annos discretionis peruenerint, percipiant in Paschate Eucharistiam: nisi proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus, ab huiusmodi perceptione duxerint abstinentium esse: alioqui viui ab ingressu Ecclesie arcantur, & mortui Ecclesiastica careant sepultura. Tota ergo difficultas est, An detur præceptum

istiusmodi diuinitum. De quo in vtramque partem plures Auctores citat Suarez tom. 3. in tertiam partem D. Thome disputat. 69. sect. 1. & affirmantem sequitur, eamque confirmat duobus sacra Scriptura testimoniis. Sed breuitatis studio possumus contenti esse illo quod habetur Ioann. 6. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] Qua verba non sunt intelligenda tantummodo de spiritali manducatione: tanquam scilicet manducare carnem Christi, & biberere sanguinem ipsius, non sit aliud quam nos eidem Christo pro nobis crucifixo, tanquam membra viua incorporari, siue per actus fidei in illum atque charitatis; siue per vsum cuiusque sacramenti, & imprimis baptismi: sed etiam intelligenda esse de sacramentali sumptione Eucharistiae bene ostendit Greg. a Valent. tom. 4. disp. 6. quest. 8. punct. 5. §. 4.

Satis autem ad id nobis est, illum fuisse sensum antiquorum Patrum, quorum plures idem auctor commemorat. Fuisse item Ecclesiasticam traditionem. Nam, vt bene Suarez ait, ab ipso initio nascentis Ecclesiae huius sacramenti vltus fuit fidelibus in maxima obseruatione, tanquam à Christo traditus ac mandatus: curaque fuit Pastoribus, cum in Ecclesia fouere. Sic enim in primis illis temporibus Anacletus Papa, vt in cap. Episcopus Deo sacrificans, De consecr. distinct. 1. refertur ex ipsius epistola prima, mandat vt peracta consecratione omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus. Quod idem de Calixto Papa ilidem verbis refertur in cap. Peracta, De consecr. distinct. 2. vbi & additur sic Apostolos statuisse, & sanctam Romanam Ecclesiam tenere. Postea vero cum charitatis feruor minueretur, Fabianus Papa, vt habetur in cap. Et si non frequentius, eadem distinct. praecipit, vt singuli sacram communione sumerent ter saltem in anno: nempe in Natali Domini, in Paschate, & in Pentecoste. Ac demum de crescente adhuc magis charitate, in magno Concilio Lateranen. datum est praecipit graue, quo dante retulimus ex cap. Omnis vtriusque sexus, De poenit. & remiss. De cuius obligatione perseuerante in Ecclesia, habetur mentio in Concil. Trid. sess. 13. can. 9. his verbis, Si quis negauerit omnes & singulos Christi fideles vtriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, iuxta praecipit sanctae matris Ecclesiae, anathema sit.

Hoc autem fundamento posito praecipit diuinum sic ostenditur. Particula, nisi, prout à Christo usurpatur, importat necessitatem; sic enim baptismi, & poenitentiae necessitas ex verbis ipsius intelligitur: quia dixit Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei] & Lucae 13. Nisi poenitentiam habueritis omnes peribitis.] Similiter ergo colligenda est necessitas sumptionis sacramentalis corporis & sanguinis Christi: quoniam de eadem sumptione ipse dixit Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] Iam necessitas ea, vel est praecipit: & sic habetur intentum, nempe dari praecipit diuinum de praedicta sacramentali sumptione: vel est necessitas medi: & adhuc idem intentum habetur; quia cum talis sumptio non sit natura sua ad gratiam & gloriam consequendam necessaria, sicut nec baptismus, sed tantum ex Christi institutione, oportet sane vt ea ipsa institutio includat praecipit, quod talem necessitatem imponat.

Sed inde oriuntur duae graues difficultates. Altera, quod vt baptismus, sic Eucharistiae sacramentum non modo adultis sed etiam pueris esset necessarium: id quod sub anathemate Concil. Trid. sess. 21. can. 4. damnat: Altera, quod non tantum sub vna, sed etiam sub vtraque specie necessarium esset idem sacramentum sumi à Christi fidelibus, quod idem Concilium similiter damnat in praeced. can. 1.

Ad priorem autem respondendum est, tam ex vsu Ecclesiae, quam ex natura huius sacramenti intelligi non esse eodem modo extendendum praecipit datum de illius vsu, atque datum de vsu baptismi. Nam vsus Ecclesiae est,

vt baptizentur infantes: non autem, vt illis detur Eucharistia. Item natura baptismi est, vt sit spiritalis regeneratio, quae simpliciter & absolute necessaria est omnibus. Sacramenti Eucharistiae est, sicut Concil. Trident. sess. 13. cap. 2. loquitur, vt sumatur tanquam spiritalis animarum cibus, quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit Ioan. 6. Qui manducat me & ipse viuet propter me; atque tanquam antidotum, quo libetemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus praeseruemur: qua confortatione & praeseruatione opus habent tantum ii, qui iam rationis vsu praediti, possunt peccando aliquid subinde virium spiritalium amittere. Deinde renasci ex aqua & Spiritu sancto, passio quaedam est: cuius capaces esse possunt infantes: manducare vero sacramentaliter corpus Christi, est actio exercenda cum diiudicatione eiusdem corporis ex priori ad Corinth. c. 11. id est, cum deuotione & reuerentia corpori Christi debita: cuius non sunt capaces paruuli. Videri potest Greg. a Valent. tom. 4. disp. 6. quest. 1. puncto 5. & Suarez in memorata a disp. 69. sect. 2. dub. 2.

Ad posteriorem vero difficultatem respondendum est; praecipit quidem à Christo corporis & sanguinis sui sumptionem; non tamen sub vtraque specie: quod Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. probat ex eo, quod Christus in citato cap. 6. Ioannis eundem effectum vitae tribuit manducationi corporis sui, quem tribuit eidem manducationi simul & bibitioni sanguinis sui: qui enim dixit, Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] dixit quoque, Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in aeternum.] Et qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam aeternam.] dixit quoque, Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita.] Et denique qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet & ego in illo,] dixit nihilominus, Qui manducat hunc panem viuet in aeternum.] De quare pluribus disputantem qui vult, videri poterit Gregor. a Valentia in toto puncto 5. sequentis quaestiois octauae.

QVÆSTIO II.

Quomodo praecipit sumendi sacrosanctum Eucharistiae sacramentum obliget.

AD hanc respondendum est. Primo quidem, cum tale praecipit sit de re graui, obligare sub peccato mortali. Quod esse potest, tum inobedientiae, quando obseruatio illius omittitur eo tempore, pro quo ipsum obligare diceretur in sequenti quaest. tum sacrilegij, quando contra virtutem religionis tam dignum, tamque sanctum sacramentum sumitur in peccato mortali. Secundo vero, quando Eucharistia non poterit realiter sumi, siue quia non datur copia ministrantis illam, siue quia infirmitas corporis impedit illius vsum: tunc sufficere votum seu propositum sumendi eam si daretur commoditas. Tertio demum eiusmodi obligationem, cum sit immediate à Christo, non posse mutari humana auctoritate.

De determinatione autem facta ab Ecclesia in cap. Omnis vtriusque sexus, cuius meminimus in principio praecedentis quaestiois, quod ea praecipit, nec tantum consilium, contineat, patet tum ex Concilio Trid. sess. 13. can. 9. cuius verba in praecedenti quoque quaestione retulimus: tum ex graui poena quae in eod. cap. Omnis vtriusque sexus, imponitur illius transgressori: vt scilicet viuus ab Ecclesia arceatur, & mortuus careat Ecclesiastica sepultura: quae poena ostendit etiam ipsum obligare sub peccato mortali. Licet vero Summus Pontifex talem obseruationem tollendi potestatem habeat, quando quidem ea est tantum iuris Ecclesiastici: vix tamen posset tollere absque peccato. Nam Christus Eucharistiae sacramentum instituit, non tantum praecipit nos illo vti, sed etiam vti recordando in eo memoriam passionis suae iuxta illud Lucae 22. Hoc facite in meam commemorationem: & illud prioris

ad Corinth. II. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. Vnde sicut Christus ipse voluit eam memoriam in nobis frequentem esse, voluit etiam nos frequenter vti ipso Eucharistiæ sacramento: quod tanquam diuinum iuxta passionis memoriale nobis reliquit: prout Concil. Trident. sess. 13. cap. 2. expressit his verbis: Saluator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, sacramentum hoc instituit, & in illius sumptione, colere nos sui memoriam præcepit, suamque annuntiare mortem, donec ipse ad iudicandum veniat.

Præterea sicut in corporali vita necessaria nobis sunt, tum corporalis refectio ad confortationem corporis; tum antidota ad repulsionem morborum: sic etiam in vita spiritali. Cui necessitati Christus Dominus noster vt subueniret, sacramentum Eucharistiæ instituit, & à nobis sumi voluit, prout idem Concil. Trident. expressit, cum proxime citatis verbis subiunxit. Sumi autem voluit sacramentum hoc, tanquam spiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuere propter me:] & tanquam antidotum quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. Quæ cum ita sint, vix intelligi potest qua ratione licite valeat Papa tollere de facto, vel etiam in iure, in Ecclesia vsum in ea præceptum sumendi Eucharistiæ sacramentum, semel saltem in anno. Præsertim cum eiusdem sacramenti institutio facta à Christo & præcedentium Pontificum exemplum, & necessitas quam oues ei commisse habent maximam tam salutaris pabuli: augendum potius esse quam minuendum aperte suadeant, vel etiam pene conuincant.

62. Ad hæc potest de modo de quo quæstionem proposuimus, illud addi, quod ex autoritatibus D. Pauli & Concil. Trident. antecitatis, sufficienter intelligitur, obligationem per hoc præceptum impostam Christianis, esse sumendi Eucharistiam prout ea est memoriale passionis Christi: ideoque fideles ex tali obligatione teneri Eucharistiæ sacramentum sumere, tanquam reuera in se continens Christum qui pro nobis mortuus est, (quod Suarez in citata disputat. 69. sect. 1. col. 5. tangit,) indeque fieri, vt peccatum quod prædiximus committi in debito vsum illius, grauissimum sit; quod satis indicat Apostolus in priori ad Corinth. cap. 11. cum sumentem indigne, reum censet corporis & sanguinis Domini, ac iudicium sibi manducare & bibere, seu acquirere sibi æternam damnationem, pro futura vita nimium: infirmitates vero, ac etiam mortis accelerationem pro vita præsentis: iuxta illud, Ideo inter vos imbecilles multi, & dormiunt multi.]

Ad quam peccati grauitatem indicandam, aliqui Patres, vt meminit Gregor. a Valent. tomo 4. disput. 6. quest. 8. puncto 3. in initio, illud compararunt cum peccato eorum qui Christum occiderunt: alij cum peccato Iudæ proditoris: & demum alij cum peccato Iudæorum qui Christum in cruce pendentem blasphemauerunt.

Qua tamen in re, distinctione vtendum est cum D. Thom. 3. par. quest. 80. art. 5. ac concedendum maioris grauitatis ipsum esse omnibus illis peccatis quæ committuntur in puras creaturas, contra virtutes morales: vt adulterio, homicidio, & similibus: nisi in eis grauitas ex circumstantiis valde augeatur: sicut in homicidio augeri potest ex multis variisque damnis ex illo secutis. Ratio vero est, quia corpus Christi dignius est omni pura creatura: & religio, vt ipse immediatus attingens Deum & res diuinas, præstantior est cæteris virtutibus moralibus: atque peccatum eo grauius est, quo dignior bono aduersatur. Negandum est autem idipsum peccatum indignæ sumptionis Eucharistiæ grauius esse peccatis quæ committuntur in diuinitatem, contra virtutes Theologicas: puta hæresi, desperatione, odio Dei: quia & Deus quibusuis aliis rebus: & fides, spes, charitas, virtutibus omnibus, etiam religione, tanquam immediatus Deum attingentes, dignitate antecellunt; & per consequens peccata quæ eis aduersantur, turpiora sunt & grauiora cæteris. De qua re

plura Suarez tomo 3. disp. 66. sect. 2. Sed dicta possunt ad Confessarij institutionem sufficere.

QVÆSTIO III.

Pro quo tempore obliget præceptum sumendi sacrosanctæ Eucharistiæ sacramentum.

DE præcepto diuino Suarez tom. 3. disp. 69. sect. 3. diuersas referent sententias citatis eorum authoribus, beneque excutit. Contenti erimus aliquot propositionibus explicare quid tenendum videatur in praxi.

Prima est: Semel sumptæ Eucharistiæ sacramentum, nõ sufficit ad hoc, vt quis censetur nullo deinceps tempore ad illud sumendum teneri diuino præcepto. Hæc probatur: quia quantumuis in rigore, veritati verborum Ioan. 6. quibus in præced. quæstione idipsum præceptum imponi diximus, satisfieri posse videatur communicando semel in vita: sicut verbis Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c. satisfieri suscipiendo baptismum semel in vita: ratio tamen suadet, illa sic esse interpretanda vt intelligatur continere præceptum diuinum obligans non pro vno tantum tempore, quasi ad vnum solum actum exercendum esset impostum: sed pro tot diuersis temporibus, quot prudens interpretis, notatis rerum & personarum circumstantiis, rationabiliter iudicabit. Id quod, prout poterit, sequentibus propositionibus exponetur in particulari.

Eiusmodi autem ratio suadens, est hæc: quod diuinum præceptum sumendi Eucharistiam obligare pro vno tantum modo tempore, tanquam impostum ad vnum tantum modo actum: dici debeat: vel ob generalem conditionem quam habet præcepti affirmatiui: vel ob aliquam specialem, sumptam ex ipsius proprio fine, vel ex propria materia. Non quidem ob generalem; vt patet exemplo præceptorum credendi, diligendi Deum, sacrificandi, & aliorum plurium. Nam nemo est qui dixerit ea obligare ad semel tantum in vita exercendum actum credendi, vel amandi Deum, aut ei sacrificandi: Quare nec de præcepto sumendi Eucharistiam, quatenus est affirmatiuum, idem rationabiliter dici censendum est. Nec etiam ob specialem conditionem: quia ex proprio fine & materia propria eiusmodi præcepti, contrarium potius colligitur. Etenim finis præcepti de Eucharistiæ sumptione, est corroboratio animæ, & conseruatio ac perleuantia in gratia: sicut, vt habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 8. animæ vitæ & perpetua sanitas mentis; cuius vigore confortati, ex huius miseræ peregrinationis itinere ad cælestem patriam peruenire valeamus. Materia vero propria est ipsa Eucharistia sumenda per modum cibi, quo gratia ipsa accrescit. Vnde sequitur, quod sicut absurdum esset dicere, quod ad sanationem corporis conseruandam sufficiat semel in vita alimentum corporis sumere: sic etiam absurdum esse, dicere quod sufficiat semel in vita sacrosanctam Eucharistiam sumere ad conseruandam in anima gratiam: cum hæc motibus concupiscentiæ, perinde ac sanitas corporis, actione caloris naturalis, debilitetur; ac nisi instatuetur, tandem deficiat.

Secunda propositio est: Præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, obligare per se, pro articulo, seu pro probabili periculo mortis. Hanc in eam citatis Richardo, Durando, Gabriele, & vtroque Soto, Suarez loco citato dicto primo, tener contra Caietan. in verbo, Communio, §. Vtrum autem; & Franciscum & Victoriam De Sacramentis, nu. 86. & Syluestrum, in verbo Eucharistia 3. non longe ab initio, qui existimant hominem Christianum non obligari, saltem sub mortali, Eucharistiam sumere in articulo mortis quocumq; tempore is contingat, si iam in Paschate communicauerit. Probatur autem eadem propositio: quia præceptum istud si quando obliget, tunc maxime obligabit, cū observatio illius maxime necessaria est ad finem ob quem datum est, nempe ad animæ corroboracionem & conseruationem in spiritali vita. At eiusmodi necessitas contingit maxime in articulo mortis ob pugnas & infestationes demonum. Præterea, perpetua Ec-

clesiæ consuetudo fuit, & est, vt curet ur præberi sacrosanctum Eucharistia viaticum, existentibus in probabili articulo mortis. Pro quo Suarez aliquot Concilia citat ibidem. Quibus accedunt apud Gratianum, cap. Si quis de corpore, cum tribus proximè sequentibus, 26. quæstio. 6. Concilium item Trident. sess. 13. cap. 6. vbi statuit retinendum esse morem conseruandi Eucharistiam & deferendi ad ægros: eumq; vocat verustissimum, salutarem & necessarium morem.

Ex qua necessitate, licet obligationem præcepti inferre: vt & ex vetustate maxima, coniuncta cum perseverantia & immutabilitate, licet inferre porro talem consuetudinem Apostolicam traditione esse, in Christi præcepto fundatam, quæ in dicitur eiusdem præcepti obligationem vrgere pro illo tempore: sicut etiam indicat communis ille fidelium sensus, quo salutis suæ negligentissimus, nec de bono statu animæ sollicitus habetur; immo de hæresi suspectus est is, qui voluntarie in mortis articulo viaticum istud neglexerit. Vnde etiam constat graue peccatum in eo committi, neque contrariam sententiam Caietani & aliorum habere probabilitatem, qua possit censeri tuta. Tria autem addit Suarez notanda pro praxi.

Primum est: Hanc propositionem non esse ita accipiendam quasi statim atq; aduertitur quis versari in probabili mortis periculo debeat Eucharistiam sumere. Cum enim finis præcepti sumendi Eucharistiam in tali periculo, sit vt per eam sumptionem homo se præparet ad transitum ex hac vita, satis id assequitur fumendo paulo ante mortem. Quanquam cauendum est ne sumptio ita differatur, vt quis exponat se probabili periculo moriendi sine viatico: in eoque peccandi mortaliter iuxta illud Ecclesiastici tertio, Qui amat periculum peribit in illo.

Secundum est: Eum qui paucis diebus, qui velinquantur prudentis arbitrio determinandi, verbi gratia, octo vel decem, vt inquit Suarez, antequam in tale periculum incurreret, Eucharistiam sumpsisset: non obligari iterum sumere occurrente ipso periculo. Ratio est: quia cum tempus breue est, iam periculum moraliter imminet, quantumvis homo illud ignoret: ideoque obligatio adest reipsa, cui tunc temporis fumendo Eucharistiam, censi potest satisfactum: eo maxime nomine, quod vnusquisque in suis actibus obligatoris iudicetur habere intentionem virtutalem & implicitam iudicari omnem obligationem, quam tunc potest & debet implere: licet fortasse eam ignoret. Neq; in hoc esse faciendam exceptionem casus in quo quis post Eucharistia sumptionem in peccatum mortale incidisset: ipse Suarez cont. 4. contra Sotum & Tabienam probat; tum aliunde, tum ex eo, quod sacramentum Eucharistia non fit in substitutum ad tollendum peccatum mortale, sicut sacramentum Pœnitentiæ. Vnde fit vt præceptum illius non obliget, sicut præceptum confessionis, omnem eum qui de nouo lapsus est in peccatum mortale, vt Ecclesiæ communis vsus satis ostendit: qui est, vt non quotiescunque in moribundis necessitas confitendi occurrit, simul detur Eucharistia, tanquam simul occurrat necessitas communicandi.

Tertium est: Quamuis præceptum non vrgear; consilium tamen dandum esse versari in periculo mortis: vt quamprimum salutari Eucharistia viatico se muniat; etiamsi non multo ante illud sumpsisset: quia contentaneum est vt primo quoque tempore, & cum expressa intentione impleamus id, quod nobis incumbit in summam nostram vtilitatem; & vrgente magna nostra necessitate.

Tertia propositio est: Diuinum præceptum, De sumenda Eucharistia obligare, nõ tantum in articulo mortis, sed etiam extra illum; neque tantum semel sed aliquoties in vita. Hæc probatur: quia Christus præcepit Eucharistiam sumi in spiritalem animæ cibum, & in memoriam suæ passionis, prout habitum est in præced. quæst. 2. At non tantum in mortis articulo, neque extra illum tantum semel in vita, sed sæpius, opus est nobis talis cibi sumptione, memoriam passionis Domini recolere. Quare non solum tunc, sed sæpius Christum voluisse ad Eucha-

ristia sumptionem nos obligare, est admodum probabile: præsertim cum talis sumptionis vsus frequentior in Ecclesia, tale quid ostendere videatur. Si quæras, quodnam sit tempus illud, pro quo extra mortis articulum præceptum propositum obligat. Respondetur esse illud, quo prætergresso, Eucharistia sumptio nimium dilata censenda est prudentis iudicio. De qua re Suarez loco cit. dicto 3. Sed aduerte, quod Ecclesia liberet nos molestia inquirendi, quid in singulari de ea teneri debeat. Illud enim determinauit, cum, vt supra diximus, præcepit reuenter Eucharistiam suscipi semel saltem in anno, idque in Paschate.

Quarta propositio est: Eum qui iuxta Ecclesiæ præceptum Eucharistiam sumpsit in Paschate non obligari diuino præcepto illam eodem anno sumere denuo, si in nullum incurrat probabile mortis periculum. Hæc probatur ex dictis: quia longum illud tempus, pro quo id præceptum obligat, Ecclesia determinatione sua declarauit non occurrere intra anni spatium. Dices posse dari causas alias quam mortis articulum, propter quas communicandum sit vt votum aliquod de eo factum: dictamen conscientia quo quis putet se sub mortali ad id teneri: item necessitas aliqua priuata vel publica, cui vt subueniatur est opus tali remedio. Respondetur id esse per accidens, ex concursu alterius præcepti, siue reddendi votum suum Deo, siue non agendi contra conscientiam, siue subueniendi necessitati occurrenti. Quæ vix talis contingit, vt non nisi per Eucharistia sumptionem possit ei subueniri. Quod Suarez quoq; notat loco cit. concl. 4. Et ratio est, quod præter eam remedia alia multa esse possint, orationis, ieiunii, elemosinæ, & aliorum id genus.

Quinta propositio: Extra tempora obligationis præcedentibus propositionibus exposita, consilium esse timoratum conscientiam habentibus, communicare frequentius, quam rarius: magisque in talem frequentiam inclinandum esse, quam in raritatem. Hanc esse communem sententiam Theologorum, aliquot eorum ætiam Patrum, in eam citatis monet Suarez in memorata disp. 69. sect. 4. Nobis pro praxi potest Concil. Trid. sess. 13. cap. 8. sufficere in eo, quod tam serio tantoq; affectu adhortatur omnes & singulos, qui Christiani nominis censentur, vt in hoc vnitatis signo, in hoc charitatis vinculo, in hoc concordia symbolo, iam tandem aliquando conueniant & concordent: memoresq; tantæ maiestatis, & eximij amoris Iesu Christi Domini nostri, qui dilectam animam suam in nostræ salutis pretium, & carnem suam nobis dedit ad manducandum: hæc sacra mysteria corporis & sanguinis eius, fidei constantia, & firmitate, ea animi deuotione, ea pietate & cultu credant ac venerentur, vt panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint. &c. Item quod in sess. 22 cap. 6. sancta synodus optare dicitur, vt in singulis Missis fideles adstantes, non solum spiritali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistia perceptione communicarent.

Accedit quoque ratio: quia digne communicare per se bonum est: à communione vero abstinere, solum per accidens: nempe ex defectu preparationis & periculo irreuerentiæ. Deinde propensio ad frequenter communicandum prouenit ex charitate in Deum: propensio vero ad abstinendum à communione nascitur ex timore & metu quodam. At melius est quod per se, quam quod per accidens bonum est: & quod à charitate, quam quod à timore procedit. Adde quod frequens vsus sacrosanctæ Eucharistia, si prudenter fiat, & cum mediocri diligentia, plus valeat ad fouendam eiusdem Eucharistia reuerentiã, quam abstinentia ab eadem: tum quia consuetudo facit ad actus similes propensum: tum quia ei qui sacramentum bene dispositus suscipit, gratia confertur ex opere, vt vocant, operato, applicationeq; meritorum passionis Christi. Ex gratia autem, accrescit in Deum pietas & obseruantia.

Sexta propositio, per se nota, nec egens probatione, est: Non posse in particulari vnã regulam dari de frequentia communionis, quæ omnibus fidelibus expediat: sed pro diuersitate statuum & morum id esse prudentis iudicio de-

67.

68.

69.

finiendum: qui considerabit, eam posse continentibus magis convenire, quam coniungatis: & Religiosis, quam secularibus. Ad quam propositionem Suarez in eadem disputat. 69. sectio. 4. conclus. 3. addit sequentia pro praxi notanda.

Primum est: Raro esse alicui consulendum ut consuetudine ordinaria frequentius quam octavo quoque die communicet; seu quam singulis diebus Dominicis. Ratio est: quia ordinarie tot sunt humanae vitae negotia & impedimenta, quae & animum distrahant, & tempus occupant, ut nequeant homines frequentius quam dictum est, ad sacrosanctam Eucharistiam cum debita dispositione accedere: nec quantum par esset temporis, tali actioni dare. Neque vero timendum est inde animae fructum deperitum esse: quia sufficienter subuenitur ei per hebdomadariam communionem susceptam cum debita preparatione. Secundum est: Non esse omittendam communionis frequentiam, propter peccata venialia: & eo quod homo modicum admodum deuotionis feruorem in se sentiat. Istud Suarez habet ex D. Bernardo in sermone De cena Domini. Et probari potest, sicut probat a Victoria De sacramentis, num. 85. quia deuotio est effectus sumptionis Eucharistiae, sicut calefactio est effectus accessionis ad ignem: & ante causam, aut sine ea velle effectum habere, alienum est à ratione. Tertium est: Non esse negandum, quin interdum eiusmodi frequentia intermitti possit ad conciliandam maiorem reuerentiam, aut ob aliam rationabilem causam. Nam communionem differri posse de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam talem causam habetur ex cap. Omnis utriusque sexus, De poenitent. & remiss. Quamquam, ut Suarez addit, illud debet rari esse, & extraordinarium potius, quam frequentius: neque tanta dilatio debet esse, quae plus nocere quam prodesse possit.

Difficultates de eodem tempore pro quo obligat praecipuum sumendi Eucharistiam.

70. **PRIMA EST:** An aliquando in mortis articulo sacramentum Eucharistiae alicui negari possit. Ad hanc respondet Suarez in eadem disputat. 69. sect. 3. in fine. posse negari in poenam alicuius criminis ad aliorum correptionem; neque enim obligatio illud sumendi ad spiritualis vitae conseruationem id impedit, sicut nec obligatio sumendi communem cibum ad vitae corporae conseruationem impedit quominus reus alicuius criminis possit illo priuari à Iudice. Et certe tale quid aliquando vsu fuisse receptum in Ecclesia constat ex Concil. Elibertino per plures Canones. Attamen contrarium vsum introducendum esse, tanquam animarum saluti valde commodum & opportunum, merito postea censuit Ecclesia. Et ita in cap. Super eo, De haeret. in 6. viaticum dari praecipitur haereticis relapsis ante vltimum supplicium, si sufficientia signa fidei & poenitentiae dederint: & in cap. Quasitum, 13. quasit. 2. idem statuitur de aliis, qui ob alia crimina morte plectuntur, si peccatorum suorum confessionem fecerint. Et ut addit Suarez, Pius Quintus idem fieri praecipit (quod enim notat Henricus in 1. par. suae summae lib. 8. cap. 5. in fine.) per motum prius editum anno Domini 1569. Item in cap. Tanta, distinct. 86. excommunicato poenitenti Eucharistia conceditur in articulo mortis; immo nec vllis vere poenitentibus denegatur, ex cap. Quod in te, De poenitent. & remiss. traditque Syluester Eucharistia 3. quasit. 5. dicto 8.

71. **SECUNDA DIFFICULTAS** est: An peccent Iudices, damnatis ad mortem non concedentes Eucharistiam ratione consuetudinis receptae in sua prouincia. Ad quam Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 23. pluresque alii quos refert Henriquez, loco citato in margine littera Z, respondent excusari à peccato per eiusmodi consuetudinem. Quam rationabilem esse ex eo doceri potest; quod videatur consentaneum ut sceleratis, à reipubl. communionem per mortem abscondendis, sacramentum communionis negetur in signum talis abscissionis: praesertim cum eiusdem sacramenti suscipiendi non sit tanta necessitas, quamta est poenitentiae, ut executio iustitiae debeat ob illius sumptio-

nem differri diutius, quam expedit; vel aliquem cum irreuerentia periculo statim excarnificare, qui sacrosanctum Christi corpus nondum consumptis sacramentalibus speciebus, adhuc intra se habeat. Sed ut paulo distinctius res declareretur, aliquot propositiones statuemus.

Prima est: Iudicem non teneri liberare reum nolentem confiteri, nec Eucharistiae sacramentum sumere, quantumvis certo sciat ipsum in peccato mortali moriturum. Haec est Soti lib. 5. De iust. & iur. quasit. 1. art. 2. ad 2. Quam probat: tum quia facile alioqui esset cuique, ut ea vassitria, ut se impoenitentem fingat: tum quia punitio publica non refertur ad bonum eius qui punitur, ut emendetur, sed in bonum publicum ut ceteri terreatur. Bonum autem publicum antefendum est priuato, ordine charitatis, tanquam melius & praestantius. Neque in ea re bonum spiritale postponitur bono temporali, nam ea quoque ratione consulitur bono spirituali totius multitudinis. Quod si aliqui inde scandalizentur, scandalum tantum est passiuum: in quo locum habet illud De regulis iuris cap. 3. Vilius scandalum nasci permittitur, quam veritas deseratur.

Secunda propositio est: Reo expetenti, aut non recusanti: Iudicem teneri dare tempus confessionis & sumptionis Eucharistiae. Haec patet ex Clement. Cum secundum, De poenitent. & remiss. vbi Episcopi iubentur compellere per excommunicationem Iudices ad tale tempus dandum: consuetudoque illud negandi statuitur abolenda tanquam abusus damnabilis. Quamuis autem illic sermo tantum sit de confessione, consequenter tamen, ut ibidem glossa notat, intelligendum est de Eucharistia; quia quando dicitur non deneganda poenitentiae, consequenter intelligitur neque Eucharistia, ex cap. Quod in te, De poenit. & remiss. Et quoniam obligatio illam tunc sumendi est de iure diuino per ante tradita, nulla consuetudo potest ei derogare.

Tertia propositio est: Reo predictum tempus petenti non esse negandum, etiam si timeatur inde fore ut eripiat, & alii scandalizentur. Hanc post Palud. habet Sylu. in verbo Iudex, 1. quasit. 11. dicto sexto. & cum ipse Petrus à Nauar. in cap. 3. num. 225. & 226. libri 2. De i. s. i. In probationem adducens, quod memorata Clementina indistincte praecipiat, Iudices per excommunicationem compelli ad tale tempus dandum. Item quod minus inconueniens videatur dicta ereptio, quae aliqua ratione reparari potest, quam aeterna damnatio, quae irreparabilis est: ita ut praellia, haec vitanda sit. Ad quam vitacionem poenitentiae & Eucharistiae sacramenta videntur necessaria hoc nomine, quod eo tempore quo animus terrore mortis perturbatus esse solet, difficile sit concipere perfectam contritionem. Cum imperfecta contritio vero, quae dicitur attritio, ad conseruationem salutis requiratur sacramentum, ut anima in fundatur gratia gratum faciens, sine qua salus non contingit. Excipit autem Syluester casum in quo reus crederetur non petere sacramenta ex deuotione, sed ex spe etieptionis: ut si petat cum iam esset sub patibulo, qui antea non petierat in carcere. Petrus vero à Nauar. excipit casum quo ex talis hominis etieptione & conseruatione, damnum reipubl. immineret notabile: quia tunc cum reo procederetur ad defensionem Reip. tanquam cum aggressore. Addit idem si nullum sit scandalum in dilacione iustitiae; neque damnum vllum timeatur ex eo, quod per aliquod tempus à promulgata damnationis sententia Iudex expectet, ipsum teneti expectare; quando reus tunc quidem non vult confiteri, nec poenitere: spes est tamen quod intra breue tempus, ut duorum, vel trium dierum, poenitebit. Nam & si lege charitatis teneret succurrere ruinae animae proximi, praecipue irreparabili: & spirituale elemosynam grauius ea indigentem conferre: quando spes est salutis, nec aliunde virget necessitas illam denegandi.

72. **TERTIA DIFFICULTAS** EST: An conueniens sit quotidie Eucharistiam sumere. Ad hanc respondet D. Thom. 3. par. quasit. 80. art. 10. duo considerari posse circa vsum Eucharistiae, vnum ex parte eiusdem Eucharistiae: cuius virtus cum sit hominibus salutatis, vtile est

eam quotidie sumere, ut quotidie fructus eius percipiat, iuxta illud D. Ambrosij lib. 4. De sacramentis cap. 6. Si quotiescumque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, deo semper accipere qui semper pecco, deo semper habere medicinam. Alterum vero considerari posse ex parte fumentis, in quo requiritur, ut cum magna deuotione & reuerentia ad tantum sacramentum accedat. Ideoque is qui se deuotionem habere, nec distractam esse inuenit, potest laudabiliter quotidie communicare: imitatione primorū Christianorum, quibus communionem fuisse quotidianam, sicut & orationem, & uerbi Dei auditionem, indicant uerba illa, Act. 2. Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communionē fractionis panis & in orationibus. Sicque accipiendum est illud D. August. in serm. 28. De uerbis Domini. Ille panis quotidianus est, accipe quotidie, ut quotidie tibi proficit: sic uiue ut quotidie merearis accipere.

Sed quoniam multoties in pluribus hominibus multa impedimenta eiusmodi deuotionis occurrunt, propter corporis uel animæ indispositionem, non est uile omnibus hominibus ad tantum sacramentum quotidie accedere, sed iis tantum qui se ad id paratos inueniunt. Quod quia non est facile, dixit D. August. (prout refertur in cap. Quotidie, De consecr. distinct. 2.) Quotidie Eucharistia communionem sumere, nec laudo, nec uiuero. Quamquam laudabile admodum est, Sacerdotes cum debita dispositione quotidie Missam dicere, ut Franc. à Victoria De sacram. num. 89, probat ex his quæ habet D. Greg. in lib. 4. Dialog. c. 56. de Cassio Narniensium Episcopo, quæ quotidie celebrantem, & se lacrymis conscientem ait accepisse mandatum à Domino per reuelationem euidam alteri factam. Operate quod operaris, non cesset manus tua, nec cesset pes tuus, &c.

QUARTA DIFFICULTAS EST: Quomodo intelligenda sit obligatio communicandi in Paschate. Hanc inter cæteros suse tractat Suarez tomo 3. disp. 70. sect. 2. Pro praxi autem sequentia documenta ad nostrum institutum sufficient.

Primum est: Stante determinatione facta ab Ecclesia de sumenda saltem in Paschate, sacrosancta Eucharistia extra mortis articulum (pro quo ex antedictis, diuinum præceptum determinate obligat) illum non peccare contra idem præceptum diuinum, qui semel tantum in anno, prout Ecclesia præscripsit, communicauerit. Nam nisi illud ea ratione impleretur, male Ecclesia prouidisset de ratione talem adimplerem exigendi ab omnibus fidelibus: & per penas impositas, impediendi illius transgressionem: quod non est exilimandum. Nec refert quod in primitiua Ecclesia longe frequentior fuerit usus communionis. Nam in tali determinatione consentaneum fuit Ecclesiam; cuius arbitrio relicta est, tanquam piam matrem spectatorem suorum imbecillitatem, ne fragilibus hominibus laqueum iniicere uideretur. Crescente ergo fidelium numero, & charitate refrigescente uisum est ei, talem facere diuini præcepti de Eucharistia sumptione determinationem, qua non imponeret frequentiore, sed fidelium multitudini & fragilitati accommodatam pro presenti reum statu: nimirum annum præcipere, designato eo anni tempore, in quo fideles uiderentur magis deuoti ac magis dispositi.

Quod uero contra hoc documentum Nauar. habet in Enchir. sub finem cap. 21. Monachos sancti Benedicti & Moniales cuiusuis ordinis peccare mortaliter, non communicantes singulis mensibus, Suarez merito reicit, eo quod uerba decretorum ab ipso citatorum id non indicent. Neque enim in Clementina Ne in agro s. Sane, De statu Monachorum, aliud à Monachis Benedictinis exigitur, quam ut secundum religionis suæ statuta penitentia & Eucharistia sacramenta utantur. Ad quo facit, quod transgressori non imponatur alia pena, quam ut regulari disciplina, id est, pena quam regula dicat, subiaceat (ut ad uerbum Regulari glossa interpretatur.) Regulam autem Benedictinorum in eo non obligare sub mortali, notat Henriquez in sua Summa lib. 8. cap. 5. §. 3. Concilium autem Trid.

sess. 25. cap. 10. De regularibus, non date Monialibus obligatorium præceptum, uerbum Admoneantur quo utitur, satis indicat. De illa Benedictinorum obligatione, plura Suarez tomo 4. disp. 86. sect. 5. num. 7. & sequentibus, & Azor in prima par. mor. instit. lib. 7. cap. 29. quæst. 1. & 2. Vide dicta libro 6. num. 105. & 106.

Secundum documentum est: Nomen Paschæ in Ecclesiastica determinatione de qua agimus non sumi ut communiter solet pro sola die Dominica Returctionis Domini; sed iuxta declarationem Eugenij 4. (prout refert Nauar. in cit. cap. 21. num. 45. & ante eum plures alii, quorum Azor meminit in sequenti cap. 30. quæst. 2.) pro tempore quindecim dierum à Dominica Palmarū ad Dominicam in albis inclusiue: ita ut communicans quocumque eorum dierum satisfaciat Ecclesiastico præcepto. Non item extra illos dies, etiam sæpius communicans: quia uerba præcepti requirunt illud tempus, ut non multo post exponetur. Et certe, si ad unam tantum diem restricta fuisset obligatio communicandi imposta omnibus fidelibus: periculum offerretur eam transgrediendi: siue ob nimium accedentium concursum, siue ob difficilem accessum ad sacramentum, siue etiam ob commoditatem effugiendi oculum pastoris inuigilantis, ne quis ab illa se subducatur.

Tertium documentum est: Ecclesiasticum præceptum de communionem, habere duas partes principales: unam ut communio non differatur ultra annum: alteram, ut fiat saltem in Paschate. Quæ utraque principaliter quidem & tanquam propria præcepti materia inuenta est à præcipiente: sed prior præcipue. Nam quod in proposito præcepto Ecclesia præcipue intendit, est ne fideles nimium differant usum communionis, diuino iure indeterminate præscriptum. Adeo ut substantia eiusdem præcepti sit, ut ultra annum communio minime differatur: tempus uero Paschæ addatur ei, tanquam maxime congruum & conueniens tam sancto Christiana pietatis exercitio: atque ut certius constare possit, communionem non differri ultra annum. Istum sensum propositi præcepti declaratur uidentur Concilium Trident. sess. 13. can. 9. his uerbis: Si quis negauerit omnes & singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate, ad communicandum iuxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ, anathematizari.

Ad huius autem documenti & sequentium pleniorum intelligentiam, notandum est tres distingui modos, quibus certum tempus lege determinatur. Primo enim determinari potest certum tempus, propter specialem ipsius circumstantiam; ut cum præcipitur ieiunium in aliqua uigilia diei festi: aut cum Missam in ipso die festo ob solemnitatem illius audire iubemur. Secundo determinari potest, imponendo actum qui præcipitur, tanquam onus talis temporis: quo modo Ecclesiasticis præcipi censetur quotidiana recitatio horarum Canonicarum, tanquam onus uniuscuiusque diei. Tertio potest determinari, præcipiendo absolute actum aliquem, illique assignando certum tempus tanquam magis congruum ac magis conueniens exercitio illius. Acque istiusmodi est determinatio temporis Paschalis, facta ab Ecclesia, pro sumptione Eucharistia ad satisfaciendum præcepto Christi de ea dato: sicut est & illa, qua quis unam Missam fundat pro defunctis singulis hebdomadis: illiusque celebrationi assignat diem Lunæ. Itemque illa qua Confessarius in poenitentiam imponit ieiunium seruandum die Veneris.

Quarum documentum est: Eum qui Eucharistiam sumere in Paschate omisit, non uideri liberum ab obligatione, quasi possit usque ad alterum Pascha sumptionem differre: sed teneri sumere quamprimum moraliter potest. Istud cum Nauar. loco cit. tenent Suarez loco item cit. & Azor in eodem cap. 30. q. 5. contra multos alios quos ipsi commemorant. Ratio est: quia obligatio præcepti determinantis certum tempus, cessat quidem cum determinatio sit primo aut secundo modo ante dictis: ut qui omisit ieiunium in uigilia festi, aut non recitat horas canonicas, non

74

75

manet ea de causa obligatus ad aliquod sequenti die ieiunium, aut ad recitandum omittas canonicas horas: non cessat tamen cum sit tertio modo, ut declaratur exemplo obligationis soluendi censam annuum, dum sic imposita est alicui, ut teneatur tantam summam quotannis in censam soluere, & ad certitudinem maiorem, certus dies v.g. festum S. Ioannis Baptistae designatur solutioni faciendae. In quo si ea omittatur, non extinguitur eiusmodi obligatio, sed omisso ipsa magis urget solutionem fieri. Quia ergo determinatio sumendi Eucharistiam facta ad tempus Paschale, est istius tertij modi (cum non sit ad finiendam obligationem praeccepti diuini, sed ad impediendam dilationem nimiam illud implendi) is qui communionem omittit in Paschate, non manet vique ad sequens Pascha liber ab obligatione communicandi: sed cum primum moraliter communicare potest, debet facere ex vi determinationis Ecclesiasticae: quae non esset sufficiens, nisi sic praescriberet tempus, ut dilationem maiorem prohiberet.

Et certe si liberum esset communionem in vno Paschate omittam, vique ad aliud Pascha differre, non esset vsus in Ecclesia, ut qui eam omittit compellatur per censuram satisfacere praeccepto communicandi singulis annis, nec finatur expectare sequens Pascha. Cum igitur excommunicatio non solet ferri propter peccatum praeteritum, quae ratione praeteritum est: sed quae futurum: vtsilicet is qui illud commisit non permaneat in illo, seu non continuet illud: sane dicendum est propositi praeccepti transgressionem magis ac magis continuari, quam diu post elapsum tempus designatum adimpletionem, haec magis, magisque differtur.

76. Quintum documentum est: Ex eo quod ante tempus Paschale communicarit quis, siue ex deuotione, siue urgente mortis articulo, non liberat ab obligatione in eodem tempore communicandi. Ratio est: quia praecceptum debet eo tempore impleri pro quo est impositum, si nulum interueniat iustum impedimentum. Praecceptum autem de quo agimus, impositum est pro tempore Paschali. Quare communicatio quae antecessit, non est impletiva illius: manetque eadem obligatio quae antea erat. Id quod procedit, etiam si quis communicasset timens se non habiturum commoditatem communicandi in Paschate: quia sicut singulis annis confitendi, ita & in Paschate communicandi obligatio per hoc praecceptum imponitur, ut satis patet legenti cap. Omnis vtriusque sexus De poenitent. & remiss. adeo ut non satisfaciat, qui communicat quidem, sed non in Paschate secundum expressam Ecclesiae determinationem. Deducitur ex hoc documento, quod tradit Azor in eod. cap. 30. *quasi. vltima*, & satis fuisse in citata *sect. 2. dub. 3.* disputat Suarez: eum qui praevidet se Paschali tempore non habiturum commoditatem communicandi, non teneri communionem anticipare ex vi praeccepti Ecclesiastici, cum non possit ante illud ei satisfacere.

Si opponas posse satisfacere post illud: ex iusta enim causa de consilio Confessarij posse post idem tempus communionem differri, habetur ex ipso cap. Omnis vtriusque sexus. Respondetur hoc quidem verum esse, propterea quod ipsum in praeccepto expresse conceditur: non tamen illud (communionem inquam anticipari posse) propterea quod ipsum non conceditur similiter. Nota obiter quod Henriquez habet in 1. par. *summa lib. 8. cap. 5. §. 3. in fine*: eum qui in articulo mortis omisit communionem, si conualescat non teneri illud supplere noua communionem, sicut tenetur qui omisit in Paschate. Ratio est, quod obligatio iuris diuini suscipiendi Eucharistiam in articulo mortis, sit imposita tanquam onus temporis, nempe secundo modo ante proposito, num. 74. sub finem.

77. Sextum documentum est: Impeditos per censuram ne in Paschate communicare possint, si per eos non stet quominus absoluantur, excusari a peccato transgressionis praeccepti de quo agimus. Hoc cum Nauar. in eod. num. 45. tenet Azor in memor. cap. 30. *quasi. 3.* Erratio est: quia nemo ad impossibile obligatur. Addit idem Azor in sequenti q. 4. cum eodem Nauar. ibidem, similiter excusari eum qui quolibet quadragenarij ieiunij die communicarit, si per

consuetudinem legitime praescriptam, aut per Papae privilegium, ad omnes eos dies, adimpletio praeccepti communicandi extendatur in loco vbi degit. Nam talis consuetudo, sicut & Papae privilegium, praualere potest praeccepto Ecclesiastico.

SECTIO IV.

Pariprior: de iis quos diuinum praecceptum sumendi Eucharistiam obligat.

78. **Q**UOD tale praecceptum obliget omnes homines etiam non baptizatos Suarez in tom. 3. *disput. 69. sect. 2. dub. 1.* contra Sorum docet ex eo, quod verba Christi: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. generalia sunt, & habita simpliciter ad omnes qui audiebant, tam Christianos, quam nondum Christianos: licet his non ante dari debeat quam susceperint baptismum, qui est sacramentorum suscipiendorum ianua. Verum ea in re, vtrumota ab instituto nostro non est necesse nos immorari: nec in eo quod ille consequenter tradit non obligare infantes. Id quod expresse definitum est in Concilio Trident. *sess. 21. cap. 4.* & can. 4. his verbis: Si quis dixerit: priuilegium ante quam ad annos discretionis peruenierit necessarium esse Eucharistiae communionem, anathema sit. De amentibus perpetuis, idem quod de infantibus iudicandum esse, quantumcumque sint aetate prouecti, patet ex eo, quod perinde ac infantes careant discretionem, nec vlla vnquam praecesserit in eis, sicut nec infantibus, de iure huius sacramenti. Quae ratio est D. Thomae 3. *par. quasi. 80. art. 9.*

79. De iis autem qui adulti vsi sunt ratione: sed postea in amentiam inciderunt, si quidem infirmitas illa non sit continua & perpetua, certum est, quod ea durante, necessitateque nulla vigente, non sit illis danda Eucharistia: sed expectandum esse donec ad sanam mentem redeant: quia id debetur reuerentiae tanti sacramenti.

Dubium est vero, An possit aut debeat illis dari in articulo mortis, si tunc temporis amentiam patiantur. *De quo Suarez in eadem sect. 2. dub. 3.* Proque parte negante facit, quod ex D. Paulo in priori ad Corinth. cap. 11. ad dignam Eucharistiae sumptionem requiratur, ut homo probe se ipsum: quod facere nequit is, qui non est compos sui. Pro affirmante vero, quam D. Thomas loco citato sequitur, facit cap. 15. qui, 26. *questione sexta*, cuius verba sunt: Is qui in infirmitate poenitentiam petit, si casu dum ad eum inuitatus Sacerdos venit, oppressus infirmitate obmuetur, vel in phrenesim conuersus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat poenitentiam: & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia.

Accedit ratio, quia iuxta Concil. Trident. *sess. 21. cap. 2.* in sacramentorum dispensatione: ut ipsa non sit illicita, sufficit rationem haberi, ut salua eorum substantia, suscipientium vtilitati, & eorumdem sacramentorum venerationi consulatur. At id seruari potest, dando in articulo mortis Eucharistiam ei qui priuatur vsu rationis, cuius antea compos fuit. Nam tunc venerationi sacramenti eo-suffili potest, cauendo ne vomitu vel exspiratione Eucharistia reiciatur, aut aliter indigne tractetur, sicut olim factum est, quando ea nonnunquam data est paruulis. Ad haec in eo praecipue articulo consentaneum est, Eucharistiae administratione consulere vtilitati hominis fidelis, qui tunc maxime opus habet spiritali corroboracione.

Documenta notanda pro praxi.

80. **H**ic documenta quaedam pro communi vsu notanda sunt ex iis quae Suarez tradit. Primum est, Ecclesiam non solere praedictis Eucharistiam dare extra probabile mortis periculum: quia non decet ut ij qui non possunt cum propria deuotione accedere, fiant sine grauissima causa tanti sacramenti participes.

Secundum est: non tantum ei qui habet lucida interualla, sed etiam ei, qui cum antea haberet sufficientem vsu rationis, incidit in amentiam perpetuam, posse dari Eucha-

Eucharistia viaticum in articulo mortis. Ratio est: quia talis perinde ac ille alter, subiectus fuit obligationi precepti diuini de sumendo Eucharistia, perindeque potuit habere huius deuotionem. Adde quod & ipsi inde distinguantur ab amentibus, qui nunquam vsu sunt ratione.

Tertium est, quando non potest facile caueri, sed moraliter rimetur vomitus, aut alia sacramenti Eucharistia irreuerentia: ab illius administratione esse abstinentium: quia talis irreuerentia in se mala est: nec facienda sunt mala, vt eueniant bona, ex cap. 3. epistolae ad Romanos.

Quartum est: cum de aliquo constitit prius fuisse in statu peccati mortalis: non esse ei destitutum vsu rationis dandum Eucharistiam, nisi simul cõsiterit prius quoque: vel fuisse sacramentaliter confessum, si potuit: vel si non potuit: saltem signa contritionis dedisse constet testimonio fide dignorum: qui illi adfuerunt: ex ante cit. cap. Is qui in infirmitate, 26. quaest. 6. Ratio vero est, quia talis nequit aliqui probabiliter credi dispositus sufficienter. Secus esset autem, si de eo non constaret fuisse prius in peccato mortali: quin potius antequam in talem rationis defectum incideret, piam & religiofam praese tulisse voluntatem. Nam praesumendus est bonus qui malus non probatur. Neque refert, quod cum esset sane mentis, non petierit expresse sacramentum: quia vt bene ait Syllus. *Euchar. 3. par. quaest. 5. dictio 9.* ex bona ipsius praeterita conuersatione verosimile est, quod si eiusmodi casum prauidisset, ipsum experiret: cum nullus sit existimandus, dum contrarium non constar, non optate omnibus votis, vt Ecclesia sibi in necessitate subueniat medijs ad salutem opportunis. Nec item refert quod mente ab alienatus nequeat tunc, iuxta Apostoli praescriptum, probare seipsum ante Eucharistia assumptionem: quia id potuit prius fecisse: atque dispositio, deuotioque actualis quam tunc habuit, ceteri potest manere interpretatiua, quae sufficit ad Eucharistiam non indigne sumendam, vt loco cit. habet Syllus. & ante eum Palud. in 4. distinctio. 9. quaest. 4. art. 2. concl. 3.

Quintum documentum: Cum energumenus priuatur omnino rationis vsu, eadem seruanda esse cum illo ac cum amentibus. Cum vero compos est sui, tantumque corporaliter vexatur, ita vt vexatio sit quasi corporalis aegritudo, potestque prudentis arbitrio absque irreuerentiae periculo communicare; non esse illi Eucharistiam denegandam, cuius virtute & auxilio, vel daemone expellatur, si post se expediat ad Dei gloriam: vel ipse possessus sustineat patienter, & cum fructu suum laborem. Prior pars documenti est D. Thomae in anteced. art. 9. ad 2. vbi de Energumenis nondum baptizatis, interpretatur D. Dionysij praescriptum, vt abreptitij ab inspectione sacramenti Eucharistiae arceantur: de Energumenis vero baptizatis eandem esse rationem, ac de alijs amentibus. Cui fauet quod in Concilio Elberuno cap. 37. habetur his verbis: Eos qui a spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placeat: si vero fideles fuerint dandam eis esse communionem.

Posterior pars autem ex eo probatur: quod iuxta Concilium Tridentinum, sess. 21. cap. 2. in sacramentorum dispensatione, vt ea non sit illicita, sufficit vt salua ipsorum substantia, suscipientium vilitati, & eorumdem sacramentorum venerationi consulatur. Nec impedit, quod in illis ex corporali vexatione iudicium rationis debilitetur: quia satis est quod possint aliquam deuotionem huius sacramenti concipere, illudque discernere a ceteris cibis, vt ipsum eis denegari non debeat ex D. Thomae in corp. eiusdem articuli noni.

Quae ratio ostendit quoque, aegrotantibus eam non esse denegandam ob id, quod videantur aliquo modo delirare: dum modo interrogati dicant, se optare suum Deum & Salvatore Christum recipere. Idem etiam dicendum esse de semifatis habet Henriquez in lib. 8. suae Summae cap. 42. §. 3. in fine, alijs citatis in margine licet S. addens non esse communiter Eucharistiam dandam talibus sed solum cum viget obligatio precepti, siue diuini, vt in articulo mortis; siue humani, vt in Paschate.

Eiusdem questionis quarta pars posterior, de iis quos preceptum Ecclesiasticum obligat.

Ex verbis capituli. Omnis vtriusque sexus, De praenitent. & rem si intelligitur minime obligari infideles non initiatos baptismo: neque eos fideles, qui ad annos discretionis nondum peruenierunt: ceteros vero omnes obligari. Dicitur enim omnis vtriusque sexus fideles postquam ad annos discretionis peruenierit, &c. Quando vero censendus sit fidelis ad annos discretionis peruenisse, magna difficultas est: pro cuius explanatione trademus aliquot documenta.

Primum est: Quod et si verba proposita constitutionis Ecclesiasticae, communia sint precepto confessionis, & communionis: ita vt illud idem tempus aetatis videri possit ab Ecclesia designatum communioni, quod est confessioni: communem tamen Ecclesiae consuetudinem, illa sic interpretatur, vt non ideo sit opus hominem statim ac habet rationis vsu, quo peccati mortalis (atque adeo obligationis confitendi) capax sit: obligari precepto communicandi in Pascha: sed aliquandiu, etiam per aliquos annos, ad confitendum obligari, vt priusquam obligetur ad communicandum. Cuius interpretationis ratio sumitur ex materia vtriusque precepti, quae est confessio, & Eucharistiae susceptio. Illius enim peculiaris necessitas postulat, vt vsus ipsius non differatur: huius vero peculiaris dignitas, requirit vt ad vsu eius maturior aetas expectetur, vt suscipiens possit conuenienti deuotione ad eam accedere, & grauiori iudicio inter eam & alios cibos discernere. Quae de causa in cit. cap. Omnis vtriusque sexus, absque quidem praecipitur confessio: sed communicatio praecipitur in ordine ad prudens iudicium Confessarij: addita illa exceptione, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ab humiliori perceptione duxerit abstinentium. Tale autem prudens iudicium Confessorum, solet esse vt diuini communicatio, quam confessio differatur.

Secundum documentum est: In qua aetatis parte incipiant pueri habere discretionem sufficientem ad obligationem precepti communicandi, non posse certa regula definiti. In hoc scere omnes, vt disput. 70. sect. 1. Suarez omnes, conueniunt: & merito, quia constat, id pro varietate locorum, educationis, & ingenij variari, vnde iuxta Catechismum iussu Concilij Tridentini editum in cap. De Eucharistia, non longe a fine, ac D. Thomam & alios, quos ibidem Suarez citat: tale quid determinandum in particulari relinqui debet arbitrio parentum & Confessarij, ad quos pertinet explorare & a pueris inquirere, an huius admirabilis sacramenti cognitionem aliquam acceperint, & gustum habeant, prout in eodem Catechismo dicitur. Sive vtrum discernant quod corpus Christi puro corde, ieiunij, praemissa confessione & seruatis alijs per Ecclesiam institutis: debeant recipere. Quae in te notare iuuabit, quod idem Suarez tangit terminum temporis de puero ducendi: An habeat discretionem sufficientem ad Eucharistiae assumptionem, contineri posse ab anno decimo ad decimum quartum, quia moraliter loquendo, neque ante illum incipit, neque ultra hunc, differatur vsus plenior rationis.

Tertium documentum est, Pueros qui nunquam communicarunt, non esse vrgendos a Confessario statim atque aduertuntur etatem attingisse in qua possint licite communicare: sed sufficere vt iubeantur communicare in sequenti Pascha: quia illud est tempus ad quod Ecclesia determinauit obligationem diuini precepti de sumenda Eucharistia: quin, vt Suarez existimat, potest vnus aut alter aliter annus expectari: quia consentaneum est, si Ecclesiae mentem interpretari in hac re, vt existimetur non obligare pueros cum primum ipsa potest: sed eis facere potestatem expectandi per aliquod tempus: tum ob maiorem sacramenti reuerentiam, tum ob maiorem fructum suscipientis cum maiore deuotione, tum ob periculum transgressionis, cui facile exponuntur pueri: tum demum vt Azor habet in 1. par. moral. institut. lib. 7. cap. 30. q. 10. in fine, ne

alij offendantur, si Eucharistia deur admodum paruulis, etiam si polleant iudicio.

Ceterum documentum hoc procedit tantum quoad obligationem comunicandi extra mortis articulum. Nam in mortis articulo (pro quo Ecclesia non determinauit præceptum diuinum, cum ex se, quoad illud tempus, iam esset sufficienter determinatum, iuxta antedicta quæst. 3. propof. 2.) non expedit expectare diutius: sed cuiumque Christiano habenti rationis vsum sufficientem ad peccandum, & capaci sacramentalis confessionis, dandum est Eucharistia viaticum, sicut Nauar. consultat in Enchir. cap. 21. num. 57. Suarez obligatorium esse tenet in fine citatæ sectionis: quia talis capax est fidei qua possit percipere vim & obligationem verborum Christi, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Est item sufficientis erga hoc sacramentum reuerentia, ratione cuius velicita manducare, vt prius probet se per confessionem non indigne manducet. Estque in eo periculo constitutus, in quo non expectat tempus commodius ad id ipsum sacramentum cum meliori dispositione recipiendum; vt obligationi sibi à Deo imposta satisfaciat.

85. Quartum documentum est: Pueros cum dubitare cœperint, an teneantur Eucharistiam sumere, satisfacere obligationi tam præcepti diuini, quam Ecclesiastici, si in eo parentum & Confessorum iudicium sequantur. Ratio est: quia dubitantes de sufficienti discretionem, & consequenter de dicta obligatione, an eos iam adstringat, excusabuntur à peccato per ignorantiam: quæ probabilis ex eo censetur, quod ad illam depellendam fecerint id, quod tenebantur facere: nempe exquiritur parentum & Confessorum consilium, ad quos pertinet ea de re iudicare: ita vt ipsi magis ardeant ad pœnam peccati mortalis, si quod in ea committatur; quam pueri: vt notant Tabiena in verbo *Communicare* num. 6. & Caiet. in verbo *Communio*; ad idem id procedere etiam in 14. aut 15. anno illi non communicent. Ampliusque monens pueros, si ante prudentiam sint: & parentes, si dubitent, debere Confessorum iudicium exquirere, an iidem pueri habeant discretionem sufficientem ad communionem: illudque sequi tanquam magis per Ecclesiam probatum: vt intelligitur ex verbis illis in cap. Omnis viriisque sexus, De penitent. & remiss. Nisi forte de proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum.

Quintum documentum est: Mortaliter peccare patrem, tutorem, curatorem, aut herum, qui notabiliter negligit procurare, vt sui liberi, pupilli, minores, aut famuli domi suæ viuentes, & ad communionem obligati, eam sumant tempore debito: præsertim si sciant aut scire debeant illos non communicaturos, nisi à se moueantur. Ita docet Nauar. in Enchir. cap. 21. num. 57. Et probatur: quoniam tales tenentur suos, vt ad bonum promouere, sic à peccato reuocare, iuxta cap. Duo. 23. quæst. 4. & ideo spiritualia remedia, maxime posita in præcepto, eis inculcare. Monet autem idem Nauar. vt & Caiet. loco cit. excusari posse à peccato penitentes, qui ob reuerentiam sanctissimi sacramenti seruarent consuetudinem in sua prouincia receptam, qua pueri solent tardius ad communionem admitti v. g. 14. tantum aut 15. anno: tanquam non ante habentes reuerentiam & deuotionem sufficientem. Verumtamen videtur consilium parentibus dandum, ne occasione reuerentiæ patiantur suos nimium differre tam salutaris cibi sumptionem: sed totam rem committant iudicio periti ac prudentis Confessorij memores rationi consentaneum esse vt ante immunditiam, author puritatis possideat puero- rum suorum animas.

QVÆSTIO V.

Qualis sumptio Eucharistia requiritur ad satisfaciendum præcepto de ea dato.

86. **T**RES modos sumendi sancti Eucharistia sacramentum distinctos à Patribus approbat Concil. Trident. sess. 13. cap. 8. illosque negantes anathemate ferit ibidem canone octauo. Primus est, quo sacramentaliter solum-

modo sumitur: vt fit cum re ipsa quidem sacramentum ipsum sumitur, sed sine effectu gratiæ sacramentalis, quia sumitur indigne, & cum peccati mortalis conscientia, sicut sumpsit Iudas. Secundus est, quo sumitur solummodo spiritaliter: vt fit ab iis, qui voto propositum illum celestem panem edentes, fide viuam, quæ per dilectionem operatur, fructum eius & utilitatem sentiunt: quæ verba sunt Concilij Trident. in citato cap. 8. Ex quibus intelligitur vt baptismum, sic Eucharistiam suscipi posse in voto, nempe firma fide credendo Christum in ea vere contineri, sinceroque charitatis affectu ipsum complectendo, seque illi vnendo. Tertius modus est, quo sacramentaliter simul & spiritaliter sumitur, vt fit ab iis qui prius se probantes tanquam vestem nuptialem induunt, ad hæc diuinam mensam accedendo, percipiunt re ipsa sacramentum & gratiam sacramenti. Cuius autem hæc sit, dubium non est præcepto satisfieri, sumendo Eucharistiam hoc tertio modo, non item sumendo 2. modo. De solo igitur difficultas est, An nimirum ad satisfaciendum præcepto sine diuino siue Ecclesiastico de Eucharistia, sufficiat hanc tantummodo sacramentaliter sumere.

Pro cuius parte negante facit, quod talis Eucharistia versus sacrilegus sit, & diuino cultui contrarius: atque adeo peccatum grauissimum, vt habitum est quæst. 2. ita vt nullo modo videatur esse posse materia tam salutaris præcepti: præsertim cum tam Christus quam Ecclesia præceptum Eucharistia sumptionem sub ea ratione, qua confert ad Deum cultum & salutem animarum. Item quod D. Paulus in priori ad Corinth. cap. 11. ad illam requirit præcedentem probationem, qualem ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. consuetudo Ecclesiastica interpretatur: vt nulli sibi conscius peccati mortalis, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacram ipsam Eucharistiam accedere debeat. Quam consuetudinem ab omnibus Christianis perpetuo seruandam esse idem Concilium docet. Accedit, quod Ecclesiæ præceptum non sit simpliciter de sumenda Eucharistia, sed de sumenda reuerenter. Memorati enim capituli Omnis viriisque sexus, verba sunt ista, Suscipiens reuerenter ad minus in Pascha Eucharistia sacramentum. At non sumit reuerenter qui sumit cum conscientia peccati mortalis. Ergo nec satisfacit tali præcepto Ecclesiæ: sicut nec qui Horas canonicas recitat sine attentione interiori, satisfacit præcepto eius deuote recitandi, dato ab Ecclesia in cap. Dolentes De celebr. Missarum.

Sententiam tamen oppositam tenet Suarez in memorata disput. 70. sess. 3. docens satisfacere præcepto tam diuino, quam Ecclesiastico, sacramentaliter tantummodo Eucharistia sacramentum sumendo. Ratio præcipua illius est: quod ex D. Thomæ 2. quæst. 100. art. 9. lex siue diuina siue humana præcipiens actum, non præcipiat illum modum, nisi is essentialis sit eidem actui: sicut essentialis est actui qui debetur Deo, summum esse: orationi, fieri cum attentione: confessioni sacramentali, fieri integre, & sic de quibusdam alijs. At conscientia puritas non est de essentia sacramentalis communionis: quia negari non potest, eum reuera communicasse sacramentaliter, qui voluntate ac scienter sumpsit Eucharistiam, quamuis indigne sumpsit: & per consequens impleuisse præceptum quoad substantiam actus, de quo agimus. Ceterum subtili discussione Theologis scholasticis relicta, ad quos ea spectat, contenti erimus aliquot documentis ad praxim accommodatis.

Primum est: Comunicando cum conscientia peccati mortalis eo tempore, quo præceptum diuinum obligat: non tantum perpetrari peccatum omissionis, transgressionem talis præcepti affirmatiui: sed etiam peccatum commissionis, transgressionem præcepti diuini negatiui, de non sumenda indigne Eucharistia, iuxta illud D. Pauli in priori ad Corinth. 11. Prober autem se ipsum homo, &c. Atque ista ratione, vt notat Azor in 1. par. moral. instit. lib. 7. cap. 30. quæst. 12. prior sententia procedere potest.

Secundum est: Eum qui peccati mortalis reus est reuera: sed id nescit, putatque bona fide se legitimam peccatorum contritionem habuisse, aut rite de eis confessum esse: suscipiendo sacramentum Eucharistia, satisfacere

tam diuino quam Ecclesiastico praecepto. Ratio est quia cum nemo debeat esse de propitiato peccato sine metu, Ecclesiastici, 5. nec etiam debet esse de adimplendo Eucharistiae praecepto: alioqui enim perpetua in quietudine anima diuexaretur. Accedit, quod quamuis talis sumat sacramentum sine gratia antecedente, non tamen sine commutante, quae per sacramentum acquiritur, dum prauae voluntatis obex non ponitur.

Tertium est: Communicantem in Paschate cum peccati mortalis conscientia, sacramentaliter tantum sumendo Eucharistiam: peccare quidem mortaliter contra ius diuinum indigne sumendo: non tamen, ut communem Theolog. sententiam esse loco cit. ait Azor, contra praeceptum Ecclesiasticum, quod implet secundum eius substantiam: consistentem in reali sumptione sacramenti, quam ipse exequitur. Neque refert, quod non exequatur debito modo; quia modus non cadit in praeceptum, ut ostendit ratio ante allata pro posteriore sententia. Aduerbium autem, reuerenter, quod est positum in ipso praecepto Ecclesiastico, Suarez intelligendum ait, de reuerentia exteriori, vel de interiori, quae consistit in recognitione sanctitatis huius sacramenti, & voluntate recipiendi illud, ut rem sacram & diuinam.

Quartum est: Excommunicatum, aut alia censura Ecclesiastica à perceptione Eucharistiae exclusum, sumendo eam peccare, tum contra ius diuinum prohibens ne quis indigne ad illam accedat; tum etiam contra ius Ecclesiasticum, quod à tali accessu illum arceat: hoc ibidem notat Azor. Addens nihilominus talem de sumenda praeceptum implere Ecclesiasticum, si in Paschate sumat. Quod patet ex antedictis.

Difficultas proposita quaestioni annexa, De cuius manu suscipi debeat Eucharistia, ut praeceptum de ea datum impleatur.

Qualitas sumptionis Eucharistiae requisita ad implementationem praecepti siue diuini, siue Ecclesiastici iam declarata est ex parte sumentis: sequitur ut similiter declaratur ex parte eius de cuius manu Eucharistia sumi debet ex praecepto siue diuino, siue Ecclesiastico: qui sine dubitatione alius non est, quam ille qui ex iure siue diuino siue Ecclesiastico Eucharistiam ipsam licite ministrare potest. Quibus autem talis potestas insit, declaratur sequentibus propositionibus.

Prima est: Solos quidem Sacerdotes diuino iure potestatem habere dispensandi Eucharistiae sacramentum: non ita tamen ut necesse sit eandem per seipsum exequi, neque aliorum opera & ministerio uti. Hanc late tractat Suarez in sequen. disput. 72. sect. 1. Sed satis est ad confirmationem prioris partis adferre diuini iuris interpretem Ecclesiae communem consuetudinem. Ea enim est, ut sicut Sacerdos solus sacrificat; sic ut solus, quod Deo obtulit, populo communicet. De qua re Concil. Trident. sess. 13. cap. 8. In sacramentali, inquit, sumptione Eucharistiae, semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici à Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes, seipsos communicarent: qui mos tanquam ex traditione Apostolica descendens, iure ac merito retineri debet. Ad confirmationem vero partis posterioris facit quod olim à Diaconis hoc sacramentum dispensatum sit, ut Suarez pluribus auctoritatibus ostendit in eadem sectione paulo post initium: quodq; nunc in casu necessitatis idem eisdem committi possit ex sententia D. Thomae 3. par. qu. 82. artic. 3. ad 1. communiter recepta, per cap. Praesente, distinct. 93. Id autem fieri non potest si iuri diuino repugnaret Sacerdotem id administratione Eucharistiae uti opera alterius.

Vbi aduerte, differre Eucharistiae sacramentum ab aliis sacramentis, quod in his vsus non distinguatur à sacramento ipso: & ideo cui ex iure diuino non est datum ut possit conficere sacramentum, eidem prohibuit esse illud dispensare; quoniam duo ea separari nequeunt. In sacramento vero Eucharistiae distinguitur: ita ut effectio &

collatio sacramenti sint re distinctae & separabiles: unde necesse non est, ut in cui non est data potestas illud conficiendi, sit iure diuino exclusus ab omni potestate illud dispensandi. Quapropter Ecclesia (cui Christus quae ad dispensationem sacramentorum pertinent, salua eorum substantia, commisit ex Concil. Trident. sess. 21. cap. 2.) eandem dispensationem rationabili de causa committere potest non Sacerdoti. Verum in tanta, quae nunc est, Sacerdotum multitudine, & Diaconorum, qui eo gradu contenti sunt, paucitate, talis commissio vix est in usu, sicut nec esse necessarium est: ideoque pluribus de ea agere nihil est opus.

Secunda propositio est: Non esse liberum suscipere quolibet Sacerdote Eucharistiae sacramentum: sed à proprio Pastore, vel ab alio Sacerdote de eiusdem Pastoris licentia accipiendum esse. Haec habetur ex Concil. 1. Carthag. cap. 7. & ex Mileuitano c. 18. & ex c. Omnibus vtriusque sexus, De poenitent. & remiss. Et confirmatur ratione: quia conclusio est, ab omnibus recepta (ut habet Suarez, sub initium sequentis sect. 2.) non esse liberum cuilibet Sacerdote sacramentum Eucharistiae ministrare; sed solum habenti ordinariam iurisdictionem in eum cui ministratur, aut ad id munus delegato per eum qui habet dictam iurisdictionem: quia pascere gregem Christi, non est munus cuiusque, sed proprii Pastoris: pabulumque praecipuum ouium Christi est factio sancta Eucharistia. Quod si ita est, neque licet à quocunque, sed tantum à proprio Sacerdote Eucharistiam sumere: ita ut sumens ab alio, sine proprii licentia saltem tacita, aut priuilegio: siue in Paschate, siue extra illud etiam in articulo mortis, peccet mortaliter, ut expressit Nauar. in Enchir. cap. 21. numero 52. Et probari potest: quia praeterquam quod non conformatur se Ecclesiasticae ordinationi, cooperatur peccato mortali, quod ex communi sententia committit Sacerdos ministrans Eucharistiam sine debita iurisdictione aut facultate, tanquam is qui ius alienum usurpat contra pacem & debitam gubernationem ac ordinem Ecclesiae.

Circa quod aduerte duplicem distingui iurisdictionem in ordine ad sacramentorum administrationem; vnam ordinariam, quae ex officio proprio pascendi oues, conuenit pastori iure ordinario; ut summo Pontifici in tota Ecclesia, Episcopo in suo Episcopatu, & Parocho in sua Parochia: alteram vero delegatam quae conuenit iis quibus ipsi proprii pastores per facultatem vel priuilegium concesserint. Quod fieri potest, tum ex parte ministrantis, committendo ei tale ministerium: tum ex parte recipientis, dando ei facultatem seu priuilegium eligendi sibi Sacerdotem, qui ei ministrat sacramentum Eucharistiae.

Aduerte secundo ex Nauar. loco cit. videri excusandum à praedicto peccato mortali, eum qui sacramentum Eucharistiae accipere aut ministrare, quando ex circumstantia personae, vel temporis, vel alicuius iustae causae, credit potest iudicio boni viri, Parochum fore contentum, si rem intellexerit. Ratio est: quod iurisdictione non requiritur in ministrante Eucharistiam tanquam pertinens ad substantiam talis ministrationis, sicut pertinet ad substantiam ministrationis sacramenti poenitentiae: sed solum ad debitum ordinem & modum seruandum in gubernatione populi Christiani. Unde ad licitam Eucharistiae administrationem sufficere potest probabilis spes ac praesumptio de voluntate pastoris dandi iurisdictionem; seu quod factum probabit ubi audiuerit: non item ad administrationem sacramenti poenitentiae, quemadmodum Doctores significant, cum dicunt ratihabitionem de futuro, seu factum pastoris consensum, ad talem non sufficere. Aduerte 3. latam quidem esse excommunicationem in Clement. 1. De priuilegiis, reseruatam summo Pontifici (de qua egimus in praeced. libro 18. nu. 408. & tribus sequentibus) in Religiosos, qui sine facultate parochialis Presbyteri administrant Eucharistiam clericis vel laicis: sed recte Nauar. in Enchir. cap. 21. num. 52. Leonem dictum concessisse cuilibet Sacerdote ordinis Minorum, ut quouis anni die sacrosanctum Domini corpus ministrare possit,

excepto solo die Paschatis. Vnde intelligitur id ipsum pariter concessum esse Religiosis illis, qui gaudent eiusdem ordinis privilegijs ex indulto Summi Pontificis.

92.

Tertia propositio est: Parochum in sua parochia facultatem administrandi Eucharistiam posse delegare simplici Sacerdoti, etiam si is non sit ab Episcopo approbatus ad sacramenta administranda. Hanc tenet Suarez in citata disput. 72. sect. 2. §. Duo vero. Et probatur: quia præter potestatem ordinis quam quivis Sacerdos habet, & potestatem iurisdictionis, quam Parochus dare potest, requirit approbationem Episcopi ad Eucharistiam ministationem, non videtur aliunde probari posse, quam ex Concilio Tridentino. sess. 23. cap. 15. ubi statuitur, nullum posse confessiones audire secularium, seu penitentiarum sacramentum secularibus administrare, nisi ab Episcopo idoneus iudicetur, & approbationem obineat. Sicut enim facta potestare audiendi confessionem alicuius, censetur quoque facta potestare administrandi Eucharistiam eidem, ita etiam positum impedimento audiendi confessionem, censetur quoque positum administrandi Eucharistiam. At hoc argumentum non conuincit. Nam ratio illius statuti est difficultas audiendi confessionem, requirunt in Confessario scientiam, prudentiam, & alias qualitates, quas constat non esse similiter necessarias ad Eucharistiam administrandam. Vnde non sequitur. Approbatio Episcopi requiritur ad confessiones audiendas: Ergo & ad administrandam Eucharistiam: præsertim cum in materia odiosa (qualis censeri potest iurisdictionis Parochi restrictio, quia non permittitur vti opera alterius quam approbati ab Episcopo) non sit facienda extensio verborum legis ultra illorum proprietatem, neque ad alium casum.

Deinde licet concedens facultatem audiendi confessiones, censeri possit simul concedere facultatem ministrandi Eucharistiam: quia concessio difficilius, præsumi potest concessum facilius: non ideo tamen recte colligitur, quod prohibens auditionem confessionis, consequenter prohibeat administrationem Eucharistiae: quia ratio potest esse prohibendi difficilius, quæ non sit prohibendi id quod est minus difficile. Obiter nota in hac respectu in alia docet Caietan. in verbo Excommunicato cap. 63. bonam fidem à peccato excusare eum, qui si talem licentiam requirit sciret, omnino peteret: sed ex oblivione, aut ex ignorantia iuris non petit. Pro quo vide dicta de ignorantia inuincibili lib. 11. numero 21. & alia quæ sequentibus.

93.

Quarta propositio: Deficiente Parocho, & urgente articulo mortis necessitate, posse fideles accipere Eucharistiam à simplici Sacerdote, siue religioso, siue seculari. Hæc contra Nauat. & Syluestrum tenet cum Angelo Suarez in sine citare sectionis 2. Et probat: quia in eò articulo, vt Ecclesia simplici Sacerdoti cõcedit potestatem administrandi penitentiarum sacramentum: ita & administrandi Eucharistiam, iuxta cap. Quod in te. De penit. & remiss. Deinde pietas matris Ecclesie exigit vt suis filiis subueniat non tantum in extrema necessitate spiritali, sed etiam in graui, qualis est sacrosanctæ Eucharistie in articulo mortis. In alijs vero necessitatibus, ad hoc vt de manu simplicis Sacerdotis licite Eucharistia accipiatur, requiritur præsumpta rationabiliter Parochi voluntas, vel certe Episcopi, vel Summi Pontificis, si de Parochi priuata voluntate iniqua constaret, quemadmodum habet Suarez. Ex quo in sine sequentis sectionis tertia adde, in extrema necessitate mortis, quando nõ est qui administret, posse habentem apud se Eucharistiam seipsum communicare, vti fecisse ait nostra ætate Regina Scottie cum esset martyrium subitura.

94.

Quinta propositio est: Sumentem in Paschate Eucharistiam de alterius manu, quam proprii Sacerdotis sine licentia ipsius, non satisfacere præcepto Ecclesiastico. Hæc patet ex cap. Omnis vtriusque sexus, De penitent. & remiss. iuncta, illud interpretante, communi fidelium consuetudine: qua tunc temporis, vel Eucharistiam sumunt in sua Parochia, vel alibi sumendi licentiam à Parocho petunt, nisi aliunde eam habeant. Hinc colliges, quod etiam docet Suarez in sine precedentis sectionis secundæ, communicantem in Paschate de alterius manu quam pro-

prij sacerdotis sine ipsius licentia, teneri quamprimum potest in sua Parochia communicare: nisi sit viator. Cuius exceptionis ratio est: quod Caietan. dicit in verbo Absolutio à peccatis, se legisse Eugenium quartum concessisse seu declarasse viatoris vocis oraculo, viatores vbi se inuenierint in Paschate, censendos tanquam adeptos incolarum, quoad sacramenta Penitentiarum & Eucharistie. Vnde ipse colligit non esse illis in Paschate opus licentia Parochi nequidem interpretatiua: sed posse tunc ab illis Confessoribus absolui à quibus incolæ absoluantur. Adde, ob eandem rationem, & Eucharistiam suscipere ab iis à quibus incolæ illam suscipiunt. Quod Azor in 1. par. moral. instit. lib. 7. cap. 30. quest. 8. intelligit de viatoribus, qui extra suam parochiam ad certum tempus vel domicilium habent, vel commorantur: vel qui in ipso tempore Paschatis in aliena Parochia constituti ad suam commode accedere nequeunt.

Vltima propositio est: Si Parochus liberum relinquat suis subditis, vt in Paschate vbi voluerint sacrosanctam Eucharistiam sumant: posse tunc ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico, etiam de Religiosorum manibus eam sumere: non obstante Clem. prima De priuilegijs cuius ante meminimus propof. 2. Nam quod in ea Religiosi prohibentur, sine speciali Parochialis Presbyteri licentia sacramenta Eucharistie, Matrimonij, & Extremæ vntionis administrare laicis: eum sensum habet ex glossa ibid. (ex qua Azor id notat in sequen. quest. 9.) quod exprimitur debeat Sacramentum illud ex tribus memoratis, ad quod administrandum licentia datur: non autem quod necessario specialis & expressa mentio fieri debeat personarum pro quibus licentia datur: vnde intelligitur eiusmodi prohibitionem non obstat quia memorata licentia valeat.

Atque hæc hætenus de communi obligatione Christianorum sumendi sacrosanctam Eucharistiam: quam cum nequeant sumere nisi ministrantibus Sacerdotibus, non esset sufficienter illis prouisum, nisi hi pariter obligarentur ad eam administrandam. Quæ obligatio esse potest, vel ex iustitia, vel ex charitate: quarum priore obligantur Parochi & ceteri curam habentes animarum, respectu suorum subditorum: quia ex officio incumbit illis tanquam pastoribus, præbere debito tempore omnibus suis spiritali vitæ pabulum: quale in primis est sancta Eucharistia. Posteriore vero obligantur quoque ceteri Sacerdotes: quia qui potest subuenire alterius spiritali necessitati, id facere tenetur etiam sub mortali, iuxta communem doctrinam de elemosina, in casu grauis necessitatis, qualem pati viatici, censetur is qui versatur in articulo mortis.

Quodnam autem sit illud tempus debitum, in quo Parochi ex iustitia tenentur Eucharistiam ministrare suis subditis, difficultas est. De qua Suarez disput. 72. sect. 3. duas refert opiniones: vnam Richardi & Syluest. existimantium esse tantum illud, in quo Parochiani ex præcepto tenentur communicare: nempe articulum mortis, & tempus Paschale. Alteram vero Adriani, Soti, & Nauari omne illud tempus in quo idem Parochiani, id ipsum Sacramentum petunt rationabiliter: nempe, non nimis frequenter, nec ultra quam deceat statum ipsorum, aut Sacramentum tenentiam. Quam sententiam ille sequitur vt magis consentaneam officio pastoris, ex quo tenetur procurare salutem animarum: cui saluti non esset satis prouisum, si paruuli peterent panem, nec esset qui eis frangere deberet. Quamquam si essent alij qui ex commissione ipsius, vel ex priuilegio Papæ Penitentiarum & Eucharistie sacramenta ministrare solerent, ad quos sine dispendio vel difficultate accedere possent, Parochianos volentes confiteri aut communicare, Parochus posset ipsos ad tales remittere; cum ea tamen significatione paterne curæ, vt ipsos non auocet à frequenti Sacramentorum vsu: ad quem illos pro eadem paterna cura debet allicere.